

DE KORENWINDMOLEN "DE ROOMBERG" OP ROOIGEM

In de "Gazette van Gend" van 12 en van 19 februari en van 5 maart 1843 wordt de verkoop aangekondigd van de korenwindmolen "*Den Roomberg*" (Wijk Rooigem 42) te Gent, op dat ogenblik nog in gebruik bij de verkopers, nl. de Weduwe Van den Kerkhoven en Bernard van den Kerkhoven. Molen en bijhorende gronden beslaan een oppervlakte van 10 aren 15 centiaren. In de eerste helft van de jaren 1840 werd deze molen herhaaldelijk verkocht, zoals blijkt uit de Provinciale Moleninventaris in het Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen, 1961, XVe jg., (Gent 1962), blz. 90. Het gaat om de *stenen* windmolen nr. 4-20 R/2 (Sektie K nr. 640 - art. 98), op Rooigem gelegen en in de jaren 1830 nog eigendom van ene Frans

Maesele, herbergier in Gent. Volgens de kadastrergegevens, in de provinciale moleninventaris vermeld, werd de molen in 1840 verkocht aan Bernard en Pieter van de(r) Kerckhove, in 1842 aan Xaverius Vincent, mulder in Gent, en in 1844 nogmaals aan de weduwe Pieter van de(r) Kerckhove, molenaarster te Gent.

Dezelfde molen wordt dan nogmaals verkocht in 1857, zoals blijkt uit een annonce in de "Gazette van Gend" van 15 en 20 en 23 augustus van dat jaar. Het eigenaardige is evenwel, dat daarbij sprake is van een *houten* windmolen. Dit is immers in tegenspraak met het gegeven dat de molen op het perceel K 640 volgens de provinciale moleninventaris een stenen molen was.

Ziehier de annonce, zoals die in augustus 1857 driemaal (15, 20 en 23/8) gepubliceerd werd:

"De notaris Claeys, te Gent, zal met tusschenkomst van zijnen ambtgenoot, M. ter Lagrange, te Deinze, openbaar verkoopen:

Eenen houten Koornwindmolen en alle deszelfs draeyende en roerende werken, Steenen en andere aenhoorigheden, genaemd de Roomberg, benevens een schoon en sterk Woonhuis, sedert weinige jaren nieuw gebouwen..., alles gestaen en gelegen te Gent, buiten de Brugsche Poort, links van den grooten steenweg, geteekend nr. 42.

Het Huis (is) bewoond by den heer Mattheus Hepworth, (...), en den Molen gebruikt door den heer Vincent Van den Kerckhove, die hem onmiddellijk aen de beschikking van den koper zal stellen.

De Eigendom is per cadaster bekend onder de nrs. 639^b en 640^a der sectie K., voor eene opp. van 9 aren, 10 centiareen. Zitdagen: 10 en 28 augustus 1857 ter afspanning "den Posthoorn", in de Kromsteeg te Gent."

Op de vooropgestelde zitdag van 28 augustus werd de verkoop nochtans niet afgesloten, en een nieuwe annonce betreffende twee "superabondante zitdagen" verscheen dan in de Gazette van Gent, in de nummers van resp. 3 en 13 september 1857. Daarin wordt echter, in afwijking (of ter verduidelijking) van de formulering in de eerste annonce gesproken van "een *houten* koornwindmolen met *steen*en ondermolen". Daardoor wordt tegelijk de tegenspraak tussen houten versus stenen molen opgelost. De verhoogde instel bedroeg volgens de annonce van 3 september 7.100 f. en volgens die van 13 september 7.600 f.

Vermoedelijk is er op de ultieme verkoopdag van 28 augustus geen valabele koper opgedoken. Uit de reeds geciteerde provinciale moleninventaris (blz. 90) blijkt immers dat de molen werd gekocht ... door de mede-betrokken notaris August Lagrange uit Deinze. Eens eigenaar geworden, liet hij de molen afbreken; in 1860 luiden de gegevens in het kadaster: "afbraak; molenberg".

Op één detail moet nog gewezen worden. In zijn bijdrage over Rooigem (in "Ghendtsche Tijdinghen", XIX, 3, van 15 mei 1990, blz. 121) vermeldt Lode Hoste, benevens de Roombergmolen, ook nog de stenen korenwindmolen "De Rodenberg" te Rooigem op de heerweg naar Brugge (gesloopt ca. 1860 —> daarna "Koer Bruynooghe").

Zijn de "Rodenberg" en de "Roomberg" wel degelijk twee verschillende molens, of gaat het om één enkele (dezelfde) molen, waarbij een verwarring in het spraakgebruik (Rodenberg/Roomberg) aan de basis ligt? Verder onderzoek terzake is wenselijk. Als er nog foto's van deze molens zouden bestaan, zou deze vraag allicht makkelijker te beantwoorden zijn.

Paul HUYS
24/11/92

NASCHRIFT

Dat verder onderzoek is er heel vlug gekomen.

Wij publiceren hier een toelichting, afkomstig van de Heer **André Verbeke** en gedateerd 14-3-93.

"In verband met de verwarring tussen Roodenberg- en Roombergmolen dient er vooreerst op gewezen dat Lode Hoste bij het samenstellen van zijn artikel "Rooigem en de Brugse Poort te Gent" bij zijn bronvermelding o.m. terugvalt op de artikelenreeks van wijlen E.H. Joris Vandenbroucke en verschenen in het parochieweekblad "Rooigemgalm" van Sint-Theresia van het Kind Jezus op de Brugse Poort.

Wanneer wij Vandenbroucke's artikels onder de loupe nemen dan stellen wij vast dat hij als bron gebruikt: de kaarten van Horenbault (1619), van Hondius (1641), de Beschrijving van het Canton Royghem (1793) en de kadastrale kaarten van de gebroeders Gerard (1855-1857) en niet 1856-1855 zoals hij opgeeft.

Ook de door Paul Huys geciteerde Provinciale Moleninventaris werd door Vandenbroucke benut. De grote verdienste van laatstgenoemde was dat hij de geciteerde molens gelegen op het vaag omschreven gebied Rooigem juist in het hedendaags kader situeerde.

Vandenbroucke sprak nergens over de "Roombergmolen", enkel over de "Roodenbergmolen", sectie K nr. 640 (en niet 643 zoals verkeerdelijk aangegeven). De naam "Roodenbergmolen" staat vermeld op de kaart van Gerard. Zoals gezegd werd deze afgebroken in 1860. Lode Hoste haalt eveneens deze molen aan, alsmede de "Roombergmolen" waarbij hij enkel vermeldt dat die op 15 augustus 1857 werd verkocht. Ik vermoed dat L.H. bekend was met de door Paul Huys aangehaalde aankondiging in "De Gazette van Gend" zonder er over na te denken of dit wel eens dezelfde molen kon zijn, want deze datum past eveneens bij de "Roodenbergmolen".

Ik ben de mening toegedaan dat de juiste naam "Roombergmolen" is. Ik steun mij op twee redenen:

1. De gebroeders Gerard waren van Waalse afkomst en derhalve niet vertrouwd met de Nederlandse taal, laat staan als ze hun inlichtingen van de plaatselijke bevolking kregen in 't Gents dialect. Vergeet niet dat al de straatnamen op de kadastrale kaart enkel in de Franse taal zijn. Waar de verwarring bij Gerard gebeurd is, is moeilijk vast te stellen. Heeft hij verkeerd overgeschreven uit oudere plans of verkeerd genoteerd als hij de naam vroeg aan de molenaars? Wie zal het zeggen?

2. Ik bezit een fotocopie van een gedrukt blad waarop enkel de aanduiding voorkomt "Raad van Financiën nr. 1871" en waarvan ik vermoed dat het van vóór de Franse Revolutie is. Daar staat o.m. naast 23 andere molens op vermeld: Roomberg meulen op de Brugsche-Poorte en als eigenaars, Joannes Pharazyn in de Burg-Straeete en Franç(ois) van Borre in het Engelant-gat. Voor dezen die willen weten waar precies deze molen stond, kan ik medelen dat daar nu de Unic staat, Bevrijdingslaan nr. 43. De molen op de kaart van Gerard had als kadasternummer 640a en op de rooilijn van de straat, toen Brugse steenweg, stond het molenhuis (639b). Na afbraak van de molen en het molenhuis werd op een uitgebreider perceel, langs de rooilijn, 5 huizen gebouwd met tussen het 2e en 3e huis een doorgang die toegang gaf tot het beluik of cité of koer Bruynooghe. Dit is te zien op de kadastrale kaart van Gevaert en Van Impe (1878) die als basis, dezelfde kaart is van Gerard.

De stenen waarmede de Brusselse lithograaf V. Corvillain de kaart van Gerard drukte, kwamen later in handen van de Gentse lithograaf Florimond Van Loo. Na de nodige schrappingen en toevoegingen kwam in 1878 de aangepaste editie uit. Zoals Vandenbroucke vermeldde werd in 1958 de huizen en de cité gesloopt voor wat eerst Supermarkt heette en nu Unic.

Rechtover de Unic staat naast het huis Lersch een mooi bakstenen huis met het nr. 48. Dit was het molenhuis van de erachterliggende molen "de Pappine". Ze hadden respectievelijk als kadasternummer op de kaart van Gerard: 449b en 500a. De molen zelf stond waar nu de magazijnen van Lersch zijn en zelfs iets meer naar de Groendreef op.
